

Platformtekst over het toekomstige hogeronderwijslandschap in Vlaanderen

*Tekst van de werkgroep 'maatschappelijk debat' aan de heer
Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke
Kansen en Brussel*

6 mei 2010

Inhoudsopgave

1. Inleiding en situering
2. Werkwijze van de werkgroep
3. Uitgangspunten
4. Voorwaarden voor een toekomstige hogeronderwijsstructuur
  - 4.1. Inleiding
  - 4.2. Versterking van de professionele bacheloropleidingen
  - 4.3. Behoud en versterking van het profiel van de academische opleidingen
  - 4.4. Een adequate en toereikende financiering
  - 4.5. Garanties voor het personeel
  - 4.6. Een aangepaste bestuursstructuur
  - 4.7. Verdere samenwerking
5. De toekomstige hogeronderwijsstructuur
  - 5.1. Vraag naar/ nood aan duidelijkheid
  - 5.2. Integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten
  - 5.3. Het academisch hoger kunstonderwijs
  - 5.4. Integratie en rationalisatie/optimalisatie
6. Conclusies van de werkgroep

Bijlage: samenstelling van de werkgroep

1. Inleiding en situering

Het Vlaamse hoger onderwijs is in het laatste decennium ingrijpend hervormd: de invoering van de bachelor-masterstructuur, de accreditatie en de vorming van associaties tussen hogescholen en universiteiten hebben gezorgd voor een wijziging van de opleidingsstructuur, het landschap en het aanbod van het hoger onderwijs. De academisering van de vroegere 2-cyclopleidingen van de hogescholen, waarbij het onderwijs van deze opleidingen sterker ingebed wordt in het onderzoek, is een belangrijk onderdeel van deze hervormingen. De laatste jaren stelt zich steeds nadrukkelijker de vraag wat er moet gebeuren met deze opleidingen na de formele afloop van het academiseringsproces. Blijven de hogescholen deze opleidingen verder aanbieden, al dan niet in het kader van een associatie, of worden deze opleidingen overgedragen aan de universiteiten?

In 2008 heeft de Ministeriële Commissie voor de optimalisatie en rationalisatie van het hogeronderwijslandschap en –aanbod (de Commissie Soete) aansluitend bij haar opdracht ter voorbereiding van de rationalisatieoefening zich expliciet over deze kwestie gebogen. Zij heeft zich in haar eerste rapport duidelijk uitgesproken voor een integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. In haar vervolgrapport (januari 2009) heeft de Commissie Soete hieromtrent een aantal grote principes en leidraden uitgetekend.

Het Vlaams Regeerakkoord van 13 juli 2009 vermeldt dat met betrekking tot de rationalisatie, optimalisatie en integratie van het hogeronderwijslandschap het rapport van de Commissie Soete een goede vertrekbasis is. Het akkoord stelt ook dat de Vlaamse Regering na een maatschappelijk debat een beslissing zal nemen over de te vervullen voorwaarden. Dit standpunt werd overgenomen en verder uitgewerkt in de beleidsnota van de minister bevoegd voor het hoger onderwijs, de heer Pascal Smet.

De Vlaamse Regering heeft op 18 december 2009 ingestemd met de principes en de werkwijze voorgesteld door minister Pascal Smet betreffende “de organisatie van het maatschappelijk debat over de mogelijke integratie van de academische opleidingen van de hogescholen in de universiteiten”. Om het maatschappelijk debat enigszins te structureren werd beslist om een werkgroep samen te stellen, waarin vertegenwoordigers zetelen van de hogeronderwijsinstellingen, het personeel, de studenten, de interprofessionele sociale partners en de strategische adviesraad. Deze werkgroep heeft als opdracht de debatten te starten op basis van een beknopte synthesenota (zie hieronder) en te komen tot een zo breed en stevig mogelijk draagvlak over de verschillende standpunten heen. Minister Pascal Smet heeft de werkgroep geïnstalleerd op 24 februari 2009.

In functie van een doelgerichte aanpak van de werkzaamheden heeft de Vlaamse Regering aan de heer Dirk Van Damme gevraagd om als onafhankelijk deskundige een beknopte synthesenota (‘green paper’) te schrijven, die als start zou kunnen dienen voor het maatschappelijk debat. De synthesenota ‘De toekomst van de academische hogeschoolopleidingen in het Vlaamse hogeronderwijslandschap’ vertrekt in overeenstemming met het regeerakkoord en de beleidsnota, vanuit de visie van de Commissie Soete over de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. De auteur ondersteunt en beargumenteert deze keuze en beoogt met zijn nota een perspectief te bieden op een breed gedragen oplossingsscenario. Hij heeft daartoe voorstellen ontwikkeld, die geformuleerd werden in tien aanbevelingen.

Op 9 maart 2010 heeft de VLOR een advies uitgebracht over de structuur van het hoger onderwijs. Met dit advies wenst de VLOR een aanzet te geven voor het maatschappelijk debat. In zijn advies heeft de VLOR onder meer een inventaris gemaakt van mogelijke

structuren voor het hoger onderwijs in Vlaanderen. Zij heeft zeven mogelijke modellen onderscheiden, waarvan uiteindelijk drie modellen, die de VLOR als meest voor de hand liggend beschouwt, voorgesteld werden, zijnde:

- het bestendigen van de huidige situatie;
- de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten;
- de volledige integratie van alle hogeschool- en universitaire opleidingen in een nieuw type instelling.

Van elk van deze drie modellen worden de voor- en nadelen beschreven. Het VLOR-advies spreekt geen voorkeur uit voor een bepaald model.

Ook in het Vlaamse Parlement, waar hiertoe een commissie ad hoc Hoger Onderwijs opgericht is, wordt het debat over de toekomstige hogeronderwijsstructuur gevoerd. Deze commissie ad hoc heeft als bevoegdheid de opstelling van een maatschappelijke beleidsnota over het hoger onderwijs.

2. Werkwijze van de werkgroep

Conform de regeerverklaring vertrokken de discussies binnen de werkgroep vanuit de visie voorgesteld door de Commissie Soete, namelijk de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. De synthesesnota 'De toekomst van de academische hogeschoolopleidingen in het Vlaamse hogeronderwijslandschap' van Dirk Van Damme vormde dan ook het basisdocument voor de discussies. Het debat spitste zich toe op de tien aanbevelingen, zoals geformuleerd in deze synthesesnota. Deze discussie werd aangevuld met een aantal bijkomende elementen aangebracht door leden van de werkgroep.

Binnen de werkgroep werd geen breed maatschappelijk debat gevoerd over mogelijke alternatieve opties voor de toekomstige hogeronderwijsstructuur. Deze werkwijze werd door een aantal actoren betreurd, die blijven pleiten voor een breder maatschappelijk debat dat de toekomst van het volledige hoger onderwijs vat.

De voorliggende platformtekst, die het resultaat is van de discussies binnen de werkgroep, gaat dan ook in eerste instantie in op de te vervullen voorwaarden voor een toekomstige hogeronderwijsstructuur. Deze voorwaarden moeten vervuld worden alvorens de toekomstige structuur in werking treedt en zijn indifferent aan de keuze voor het toekomstige model. Vervolgens gaat de nota in op een van de mogelijke modellen, namelijk de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Hierbij aansluitend komt de plaats van het hoger kunstonderwijs aan bod. Vervolgens wordt ook ingegaan op de link tussen integratie en rationalisatie. De nota wordt afgesloten met een aantal conclusies van de werkgroep.

3. Uitgangspunten

De VLOR heeft in zijn advies van 9 maart 2010 zes basisprincipes uitgewerkt, die de visie en waarden vormen voor het hogeronderwijsbeleid in de komende decennia. Deze zijn het streven naar:

- een kwaliteitsvol hoger onderwijs;
- een internationaal georiënteerd hoger onderwijs;
- een maatschappelijk relevant hoger onderwijs;
- een dynamisch hoger onderwijs;
- een democratisch hoger onderwijs;
- een duurzaam hoger onderwijs.

Daarenboven stelt het VLOR-advies dat de toekomstige structuur zodanig geconcipieerd moet zijn dat deze voldoet aan de volgende systeemkenmerken:

- stabiliteit en rechtszekerheid;
- transparantie;
- mogelijkheden voor doorstroming en samenwerking;
- financiële haalbaarheid en efficiëntie;
- conform de regelgevende context;
- gediversifieerd aanbod.

De werkgroep kan zich scharen achter het idee dat in het toekomstige structuurmodel de realisatie van deze voorgestelde visie en waarden een belangrijk streefdoel moet zijn. Tevens is hij van oordeel dat de toekomstige structuur moet voldoen aan de hierboven vermelde systeemkenmerken. Maar de werkgroep is ook van mening dat op dit ogenblik meer ambitieuze doelstellingen moeten nagestreefd worden. Als Vlaanderen wil uitgroeien tot een competitieve, polyvalente kenniseconomie en in 2020 wil behoren tot de top vijf van de kennisintensieve regio's (cfr. doelstellingen Vlaanderen in Actie Via en Pact 2020), dan betekent dit immers dat de hogeronderwijsinstellingen en de kennisinstellingen overeenkomstig moeten presteren:

- het Vlaamse hoger onderwijs moet – zeker in Europees verband – internationale kwaliteit afleveren;
- er moet hoogwaardig toponderzoek gedaan worden;
- de overdracht van de gecreëerde nieuwe kennis naar het bedrijfsleven en naar de maatschappij moet snel en efficiënt gebeuren;
- innovatie en creativiteit moeten gestimuleerd worden en optimale kansen gegeven;
- alle beschikbare talenten moeten maximale kansen krijgen om zich te ontwikkelen en zich in te schakelen in de kennismaatschappij.

Dit betekent dat zowel het academisch als het professioneel hoger onderwijs zo moet georganiseerd worden dat deze doelstellingen met de grootst mogelijke meerwaarde kunnen gerealiseerd worden. Daartoe zijn nodig:

- nationale en internationale samenwerking;
- bundeling van krachten om een kritische massa te bekomen;
- verificatie door internationale benchmarking.

Daarenboven moet de toekomstige hogeronderwijsstructuur de nodige plaats bieden en mogelijkheden creëren voor levenslang leren.

4. Voorwaarden voor een toekomstige hogeronderwijsstructuur

4.1. Inleiding

Om ook in de toekomst de kwaliteit van het Vlaamse hoger onderwijs in een internationale context te garanderen is een goed project met een maatschappelijke meerwaarde een vereiste. Daarbij moet er niet alleen duidelijkheid komen over de plaats van de academische hogeschoolopleidingen in de structuur van het hoger onderwijs, maar is er een meer globale toekomstvisie nodig. Het VLOR-advies heeft de visie en waarden voor het toekomstig hogeronderwijsbeleid duidelijk gesteld. De toekomstige hogeronderwijsstructuur moet zodanig geconcipieerd zijn dat deze waarden en visie kunnen gerealiseerd worden. Ongeacht de keuze voor een bepaalde toekomstige hogeronderwijsmodel moeten een aantal voorwaarden vervuld worden. Allereerst moet de toekomstige structuur voldoen aan de basisvoorwaarden of systeemkenmerken zoals opgesomd in het VLOR-advies. Daarenboven moeten een aantal condities en kaders uitgewerkt worden, namelijk op het gebied van structuur, personeel, financiering,... Ook moet er aandacht besteed worden aan de plaats van de professionele bacheloropleidingen in het hoger onderwijslandschap en aan de profilering van de academische opleidingen. In dit hoofdstuk wordt dan ook verder ingegaan op deze voorwaarden, die ongeacht de keuze voor een bepaalde structuur, moeten gerealiseerd worden.

4.2. Versterking van de professionele bacheloropleidingen

De Vlaamse Regering moet van de hervormingsoperatie in het hoger onderwijs gebruik maken om het belang en de bijzondere positie van de professionele bacheloropleidingen in het hoger onderwijs te benadrukken en om het professioneel onderwijs te versterken onder meer door de financiering te verbeteren.

De samenleving heeft immers nood aan goed opgeleide en snel inzetbare hoog gekwalificeerde krachten. De Vlaamse economie en arbeidsmarkt zijn dan ook vragende partij naar kwaliteitsvolle en sterk professioneel gericht opleidingen. Deze opleidingen hebben een erg ondernemende en praktijkgerichte omgeving en cultuur nodig. Het verder kwaliteitsvol uitbouwen van het profiel van de professionele opleidingen is dan ook van groot belang voor de arbeidsmarkt.

In de toekomstige hogeronderwijsstructuur moeten deze opleidingen ook een belangrijke rol (blijven) spelen op het gebied van praktijkgedreven of innovatiegedreven onderzoek, kennisontwikkeling en innovatie. Daartoe moet de band met onderzoek gegarandeerd en verbeterd worden, dit ondermeer door een versterking van de financieringskanalen (in het bijzonder van de PWO-middelen).

Dirk Van Damme stelt in zijn nota terecht dat dit type van hoger onderwijs zeer goed in staat is om de toegang tot het hoger onderwijs te verbreden en te diversifiëren naar doelgroepen wier talenten momenteel vaak worden onderbenut. Het versterken van het professioneel hoger onderwijs is dan ook een belangrijke schakel in de verdere democratisering van het hoger onderwijs.

Het landelijk-brede aanbod van de bacheloropleidingen moet gegarandeerd blijven, dit omwille van 1) hun rol in de regionale ontwikkeling en in de innovatieketen en 2) de laagdrempeligheid van deze opleidingen, die vanuit de democratiseringsgedachte en met het oog op het verhogen van de participatie, moet behouden worden. Een fijnmazige spreiding van de professionele bacheloropleidingen is dan ook noodzakelijk.

Een versterking van het profiel van de professionele bacheloropleidingen impliceert geen pleidooi voor een uitbreiding van de studieomvang van deze opleidingen. De werkgroep meent dat, rekening houdend met de sociale component van deze opleidingen enerzijds en

de vraag van de arbeidsmarkt naar professionele bachelors anderzijds, het niet aangewezen is om een proces van uitbreiding van de studieomvang op gang te brengen. Uitbreiding van studieomvang is enkel te verantwoorden als deze door Federale of Europese regelgeving vereist is voor de uitoefening van het beroep of, in uitzonderlijke gevallen, als de noodzaak hiertoe ontstaat door technologische of maatschappelijke ontwikkelingen.

In de toekomstige hogeronderwijsstructuur moeten de dwarsverbanden tussen de professionele opleidingen en de academische opleidingen behouden blijven en verder worden uitgebouwd. Hoewel het behalen van een professioneel bachelordiploma een doel op zich is, moet ook de doorstroming van professionele bacheloropleidingen naar masteropleidingen – het zalmprincipe – gevrijwaard blijven. In deze context is het evenwel niet aangewezen om “professionele” masters te introduceren in het hoger onderwijs. De werkgroep wenst in deze vast te houden aan het uitgangspunt zoals vastgelegd in het Structuurdecreet dat masteropleidingen in essentie altijd academisch zijn, met uiteraard een mogelijke professionele component die kan variëren in omvang.

Buiten de vereiste aandacht voor de doorstroom van professionele bacheloropleidingen via schakelprogramma's naar masterprogramma's, moet er ook voldoende aandacht gaan naar de doorstroom van HBO5-afgestudeerden naar professionele bacheloropleidingen (de zogenaamde leerradders). Hierbij aansluitend moet er over gewaakt worden dat er duidelijke profielverschillen zijn tussen de HBO5-opleidingen enerzijds en de professionele bacheloropleidingen anderzijds. In deze context is het dan ook belangrijk dat op korte termijn de plaats van de HBO5-opleidingen binnen het hoger onderwijs duidelijk bepaald wordt. Idealiter komt er een verplichte structurele samenwerking tussen de HBO5-opleidingen en de professionele bacheloropleidingen. Het model van de expertisenetwerken lerarenopleiding kan inspiratie geven voor de beoogde nauwere en gestructureerde samenwerking met de CVO's.

4.3. Behoud en versterking van het profiel van de academische opleidingen

Door de sterkere inbedding van de academische hogeschoolopleidingen in het wetenschappelijk onderzoek versterkt het academiseringsproces de kwaliteit van deze opleidingen. De toekomstige hogeronderwijsstructuur moet dan ook op een duurzame manier de verdere verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek garanderen. De VLOR stelt terecht dat deze opleidingen aansluiting moeten vinden bij de bestaande kenniscentra in de universiteiten zodat expertise en infrastructuur maximaal ingezet en benut kunnen worden.

Binnen het Vlaamse hogeronderwijsveld zijn de academische hogeschoolopleidingen belangrijke opleidingen, die op de arbeidsmarkt sterk geapprecieerd worden. Buiten hun economische functie hebben de academische hogeschoolopleidingen ook een sociale rol en betekenis. In het kader van de beoogde verdere democratisering van het hoger onderwijs moet de verhoging van de instroom, doorstroom en uitstroom van specifieke (doel)groepen ook voor alle academische opleidingen een belangrijk aandachtspunt blijven.

Het is dan ook belangrijk dat de toekomstige hogeronderwijsstructuur de nodige garanties biedt om de eigenheid van de huidige academische hogeschoolopleidingen te behouden. Of met andere woorden de eigen profielen van de verschillende academische opleidingen – zowel van de huidige hogeschoolopleidingen als van de universitaire opleidingen - moeten behouden blijven en zelfs versterkt worden¹. Dit is noodzakelijk niet alleen gelet op de uiteenlopende arbeidsmarktperspectieven, maar ook gelet op de verschillende

---

¹ Voor opleidingen die gezamenlijk georganiseerd worden (bijvoorbeeld REVAKI) of die leiden tot dezelfde titel (bijvoorbeeld handelsingenieur) is dit uiteraard niet relevant.

instroomprofielen en op het eigen onderzoeksperspectief van de verschillende academische opleidingen.

Het verdient evenwel aanbeveling om de bestaande profielverschillen aan een kritische toets te onderwerpen, dit zowel naar het civiele effect naar de arbeidsmarkt toe als naar het ruimer maatschappelijke kader, en ze indien nodig te herdefiniëren. Hierbij moet ook gekeken worden naar de verwevenheid van de opleidingen met het onderzoek.

Het project 'domeinspecifieke leerresultatenkaders' dat opgezet en uitgewerkt wordt in uitvoering van de bepalingen van het decreet op de kwalificatiestructuur, moet hier prioritair op ingezet worden. Dit project betreft de relevante partners in het proces en heeft daarenboven een internationale dimensie, o.a. wat benchmarking en validering van de resultaten betreft. In eerste instantie moeten in dit proces die opleidingen getoetst worden waar de profielverschillen tussen de huidige hogeschoolopleidingen en de universitaire opleidingen niet altijd even duidelijk afgebakend zijn (hier wordt bijvoorbeeld gedacht aan de opleidingen handelswetenschappen en toegepaste economische wetenschappen).

Het behoud van de verschillende profielen van academische opleidingen veronderstelt ook het behoud van gedifferentieerd wetenschappelijk onderzoek. De aard van het onderzoek bepaalt immers in grote mate het profiel van de opleiding. Verschillende vormen van wetenschappelijk onderzoek – waar onder ook meer toepassingsgerichte vormen van onderzoek - moeten mogelijk blijven.

In de huidige (internationale) context is het aangewezen om de studieomvang van de masteropleidingen te herbekijken, en waar nodig en relevant, deze te brengen op 120 studiepunten. Voor een aantal opleidingen zou de optie kunnen genomen worden om een studieomvang van 90 studiepunten mogelijk te maken. Bij de vermeerdering van de studieomvang van de huidige academische hogeschoolopleidingen is het belangrijk dat de ervaringscomponent (via stages) nog sterker dan vandaag wordt uitgebouwd.

Het is ook van groot belang dat de toekomstige structuur van het hogeronderwijslandschap de internationale waardering van de huidige academische hogeschoolopleidingen als academische en universitaire opleidingen bevordert. De huidige hogeschoolopleidingen moeten ook nog meer de mogelijkheid krijgen om te participeren in internationale onderzoeksnetwerken.

4.4. Een adequate en toereikende financiering

De VLOR stelt in zijn advies terecht dat een voldoende financiering nodig is om kwaliteitsvol hoger onderwijs in te richten en dat dit een *conditio sine qua non* is voor het welslagen van een eventuele herstructurering. De in het Vlaamse regeerakkoord van 13 juli 2009 vooropgestelde stijging van 10% van het hogeronderwijsbudget moet dan ook gerealiseerd worden. Deze stijging dient bovenop de bestaande decretale mechanismen – de indexering en het kliksysteem – te komen. De voorziene stijging gebeurt geleidelijk, en start, rekening houdend met de budgettaire context van de Vlaamse overheid, in de tweede helft van deze legislatuur en loopt verder tot het einde van de volgende legislatuur (2019).

De bijkomende middelen zijn nodig voor:

- de versterking van de professionele bacheloropleidingen en van het hiermee samenhangend projectmatig wetenschappelijk onderzoek;
- de verdere academisering van de huidige hogeschoolopleidingen (wat ook betekent een bijkomende kost voor personeel en infrastructuur, dit gelet op het gegeven dat meer studenten in hun opleiding aan wetenschappelijk onderzoek moeten participeren (seminaries, projecten en masterproef), en dat meer onderzoekers ook de mogelijkheid moeten hebben om hoogwaardig onderzoek te doen). Dit impliceert:

- een stijging van de academiseringsmiddelen (die op termijn opgenomen worden in een onderzoeksvariabel deel);
- een herziening van de puntengewichten van sommige academische hogeschoolopleidingen;
- de kosten resulterend uit de herstructureringsoperatie;
- het hoger kunstonderwijs;
- een bijkomende financiële stimulans voor het hoger onderwijs in Brussel;
- de versterking van de eerste geldstroom van de universiteiten.

De minister wordt gevraagd om op korte termijn aan de administratie opdracht te geven om, samen met de instellingen en op basis van de hierboven vastgelegde behoeften en principes, de financiële implicaties te becijferen en een onderbouwd financieringsvoorstel, met inbegrip van een tijdspad, uit te werken. Dit financieringsvoorstel en het uitgewerkte tijdspad worden opgenomen in het kaderdecreet (gepland juni 2011).

Zonder te raken aan de fundamentele principes zullen ook een aantal aanpassingen aan het financieringsmechanisme nodig zijn, dit ondermeer om eventuele herstructureringsoperaties – die door het bestaande mechanisme financieel ontraden worden - mogelijk te maken.

De werkgroep is geen voorstander om de BOF-middelen op te nemen in de enveloppe van de werkingsuitkeringen.

4.5. Garanties voor het personeel

De toekomstige structuurwijzigingen zullen ontegensprekelijk een impact hebben op het personeel van de hogescholen en universiteiten en dit in de eerste plaats op het personeel dat rechtstreeks en onrechtstreeks verbonden is aan de academische opleidingen van de hogescholen. Enerzijds zullen de veranderingen voor bepaalde personeelscategorieën positieve effecten creëren (nieuwe uitdagingen en mogelijkheden, nieuwe loopbaanperspectieven). Anderzijds brengt elke verandering problemen met zich mee, waarvoor dan ook gepaste maatregelen moeten getroffen worden, dit zowel voor algemene als voor meer individuele problemen.

In het uiteindelijke scenario zullen de aspecten die betrekking hebben op de (1) nieuwe structuur, (2) de nieuwe of aangepaste rechtspositie van het personeel (met vrijwaring van alle rechten in de ruime zin) en (3) de noodzakelijke financiering van de hele omvorming in één decretale beweging moeten gevat worden. De minister wordt gevraagd om op korte termijn opdracht te geven aan de administratie om een voorstel uit te werken van regelgevend kader voor de rechtspositieregeling van de personeelsleden die gevat worden door de toekomstige herstructurering.

Het is aangewezen om van bij het in voege treden van de toekomstige structuur niet alleen aandacht te hebben voor het statuut van het personeel, maar in eenzelfde beweging de carrièremogelijkheden van het personeel duidelijk vast te leggen. Dit impliceert onder andere dat het statuut van het onderwijzend personeel in de hogescholen minimaal moet behouden blijven en dat er mogelijkheid tot bevordering moet zijn. In ieder geval zal moeten rekening gehouden worden met het feit dat de carrièreopbouw/ functionele loopbaan van personeelsleden van de hogescholen anders is gegroeid dan deze aan de universiteiten. Bovendien verschillen de academische opleidingen aan de hogescholen, vooral door hun praktijkgerichte aanpak, van de meer theoretisch opgebouwde academische opleidingen aan de universiteiten. In de toekomstige structuur moet er dan ook rekening worden gehouden met deze verschillen, zo niet bestaat het risico dat deze personeelsleden van de hogescholen snel verglijden naar een tweederangsrol zonder veel perspectief.

Heel wat academische opleidingen van de hogescholen hebben een eigen ATP-omkadering die rechtstreeks verbonden is met de betreffende opleiding. Bij een eventuele integratie zal de rechtspositieregeling van de ATP-leden eveneens deel moeten uitmaken van het aangepast regelgevend kader. Hogescholen die academische opleidingen aanbieden hebben binnen hun centrale diensten (internationalisering, onderwijsontwikkeling, onderzoek, ...) het ATP-kader uitgebouwd in functie van het aantal studenten, de eigen hogeschoolvisie en de missie die door het decreet is opgelegd. Bij een mogelijke integratie van de academische opleidingen in de universiteiten zal voor deze groep van ATP-leden die in feite onrechtstreeks betrokken zijn bij deze academische opleidingen een verdeling moeten gezocht worden om te vermijden dat hogescholen met een zware personeelslast opgezadeld worden.

Om de overgang van het personeelsstatuut of de verandering van rechtspositie van het personeel te faciliteren conform de nieuwe situatie, biedt het onderbrengen van de nieuwe academische opleidingen in eigen autonome entiteiten of faculteiten een werkbaar perspectief (uitgezonderd voor de gezamenlijk ingerichte opleidingen zoals bijvoorbeeld REVAKI). Uiteraard neemt deze mogelijkheid niet weg dat de universiteiten hoe dan ook hun organisatievrijheid behouden.

Op termijn bestaat de mogelijkheid dat door verdere rationalisatie en optimalisatie de locatie van opleidingen verandert, uiteraard binnen de decretale territoriale begrenzingen, wat gevolgen kan hebben op de mobiliteit van personeelsleden. Binnen de instellingen moet hier dan ook gezocht worden naar leefbare en gepaste oplossingen.

Er moet over gewaakt worden dat hogescholen en universiteiten niet te ver uit elkaar groeien. In de ontwikkeling van de nieuwe structuur dient blijvend aandacht besteed te worden aan de doorstroming en inzetbaarheid van personeel binnen het gehele hoger onderwijs, met inbegrip van de doorstroom van professionele bacheloropleidingen naar academische opleidingen en omgekeerd. Dit is in het belang van de onderlinge samenhang binnen het hoger onderwijs en van de kwaliteitsverhoging.

Voor personeelsleden met een gemengde opdracht in het professionele en academische onderwijs kan de noodzakelijke goede invulling van de mogelijke carrière uitbouw ook de keuze inhouden voor het uitbouwen in één van de beide. Deze mogelijkheid dient deel uit te maken van het pakket noodzakelijke overgangsmaatregelen.

4.6. Een aangepaste bestuursstructuur

Op dit ogenblik hebben niet alle hogeronderwijsinstellingen dezelfde mate van autonomie, met als gevolg dat bij een toekomstige herstructureringsoperatie de autonome hogescholen en de Universiteit Gent niet de vereiste bestuurskracht hebben om op gelijke voet met de andere instellingen de noodzakelijke herstructurering uit te voeren. De respectieve bijzondere decreten moeten dan ook in de mate van het mogelijke herwerkt worden zodat de publiekrechtelijke en privaatrechtelijke hogeronderwijsinstellingen quasi dezelfde vrijheidsgraden krijgen.

Daarnaast moet ook de wederzijdse participatie van universiteiten en hogescholen in elkaars bestuurs- en beleidsorganen mogelijk gemaakt worden. Dit is enerzijds nodig om de bestaande betrokkenheid van de hogescholen in de academische opleidingen blijvend te garanderen en anderzijds om de noodzakelijke versterking van de positie van de professionele bacheloropleidingen te realiseren.

De inspraak die de studenten momenteel hebben in de bestaande structuren, moet minimaal behouden blijven na de herstructureringsoperatie. Daartoe moeten de nodige garanties voorzien worden.

4.7. Verdere samenwerking

Om de uitgangspunten te kunnen realiseren is verregaande samenwerking tussen de hogeronderwijsopleidingen en -instellingen ook in de toekomst uitermate belangrijk, dit zowel op het gebied van onderwijs en onderzoek. Voor de beoogde versterking van de professionele opleidingen moet de bestaande samenwerking met de academische opleidingen verder uitgebouwd en geoptimaliseerd worden. De verdere verwevenheid van de academische hogeschoolopleidingen met het wetenschappelijk onderzoek vereist een verregaande samenwerking of integratie met of in de universiteiten. Om de doorstroom van studenten te garanderen is en blijft de samenwerking tussen hogescholen en universiteiten noodzakelijk.

Momenteel wordt deze samenwerking tussen de hogescholen en de universiteiten gegarandeerd binnen de associaties. Samenwerking is immers, naast de academisering van de 2-cycliopleidingen, één van de belangrijkste opdrachten van de associaties. Om ook in de toekomst een samenwerking op voet van gelijkheid te garanderen tussen de hogescholen en de universiteiten is het aangewezen om de missie van de associaties te actualiseren en te optimaliseren in functie van de veranderende context. Een minderheid binnen de werkgroep pleit ervoor om hierbij de huidige decretale bevoegdheden van de associaties te handhaven. Daarnaast moet ook de grondwettelijke vrijheid van onderwijs en organisatie van onderwijs van alle betrokken actoren onverkort behouden blijven. Naast de samenwerking binnen de associaties zijn er uiteraard nog andere vormen van samenwerking mogelijk.

5. De toekomstige hogeronderwijsstructuur

5.1. Vraag naar/ nood aan duidelijkheid

Het gehele hogeronderwijsveld is vragende partij om op korte termijn duidelijkheid te krijgen over de toekomstige hogeronderwijsstructuur. De Vlaamse Regering moet hierover dan ook voor eind juli van dit jaar een principiële beslissing nemen.

Hierbij aansluitend komt er tegen midden 2011 een kaderdecreet dat de algemene principes over de toekomstige hogeronderwijsstructuur en de uitgewerkte voorwaarden vastlegt. Hiermee kunnen de hogescholen en universiteiten aan de slag om de hele operatie voor te bereiden.

De integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten is één van de mogelijke pistes voor de toekomstige Vlaamse hogeronderwijsstructuur. De meerderheid van de werkgroep heeft er voor gekozen om conform het regeerakkoord en de ministeriële opdracht (cfr inleiding en situering) de discussies binnen de werkgroep te focussen op de verdere uitwerking van de voorwaarden voor deze integratie (zie vorig hoofdstuk).

Het VLOR-advies in overweging nemende, bevat dit model van integratie van de huidige academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten een aantal belangrijke pluspunten: de transparantie voor de buitenwereld, zowel naar de Vlaamse studenten en arbeidsmarkt als internationaal (waar de twee andere voorgestelde modellen minder garanties bieden), de mogelijkheid om onderzoeksmiddelen efficiënter en doelmatiger in te zetten dan in het huidige model, het positieve effect van de verdere profilering van de academische opleidingen. De VLOR somt ook een aantal aandachtspunten op (eenduidige besluitvorming, personeelstatuut en loopbaanperspectieven, de zorg voor de verwevenheid tussen de professionele opleidingen en de academische opleidingen). Deze aandachtspunten komen aan bod in het vorige hoofdstuk (voorwaarden). Rekening houdend met deze aspecten vindt de meerderheid van de actoren binnen de werkgroep dat de integratie van de academische hogeschoolopleidingen, gekoppeld aan de noodzakelijke voorwaarden, de nodige garanties biedt voor een transparant en kwaliteitsvol hoger onderwijs. In dit hoofdstuk wordt dan ook verder ingegaan op een aantal aspecten van deze integratie.

5.2. Integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten

Onder integratie wordt hier begrepen de overdracht naar de universiteiten van de eindverantwoordelijkheid² over de academische hogeschoolopleidingen.

Dergelijke integratie leidt tot een helder hogeronderwijssysteem, zowel naar inhoudelijke oriëntatie als naar institutionele en structurele inbedding: academische opleidingen worden aangeboden door de universiteiten, de professionele bacheloropleidingen worden aangeboden door de hogescholen. M.a.w. de aard van de opleidingen en de structuur sporen met elkaar, wat duidelijkheid creëert zowel voor studenten en ouders als voor de arbeidsmarkt. Ondanks het bestaan van verschillende hogeronderwijssystemen in de Europese hogeronderwijsruimte is deze structuur ook internationaal duidelijk. Academische mastergraden worden uitgereikt door een universiteit waardoor de internationale erkenning als volwaardige academische/ universitaire opleidingen beter wordt gegarandeerd. Problemen die zich in het verleden in het buitenland voordeden met academische hogeschooldiploma's zullen tot het verleden behoren.

---

² Eindverantwoordelijkheid: dit houdt in dat de universiteit minimaal de bevoegdheid krijgt voor het bewaken van de kwaliteit en de profilering van de opleidingen, het uitreiken van de diploma's, het onderzoeksbeleid en een globaal personeelsbeleid.

De basisargumentatie voor de keuze van integratie zit vervat in de nota van Dirk Van Damme: *'academische opleidingen, willen zij op een duurzame wijze in staat worden geacht om hun studenten de decretaal bepaalde basiscompetenties in overeenstemming met de Europese standaarden te laten verwerven, noodzakelijkerwijze moeten aangeboden worden waar het onderwijs in sterke interactie met het wetenschappelijk onderzoek gebeurt. In het Vlaamse hogeronderwijsbestel zijn het de universiteiten die de institutionele missie hebben om grensverleggend wetenschappelijk onderzoek te verrichten en waar dus de omgeving aanwezig is waarin die verstrengeling van academisch onderwijs en wetenschappelijk onderzoek kan gegarandeerd worden.'*

Vertrekkende vanuit deze argumentatie is het uitermate belangrijk dat in alle academische opleidingen fysiek contact van studenten met de onderzoeksomgeving gegarandeerd wordt. Deze voorwaarde impliceert niet dat integratie noodzakelijkerwijs gepaard moet gaan met een verplichte fysische verhuis van de opleidingen. De uiteindelijke locatie van de opleidingen is hierbij immers van secundair belang. Het contact met de onderzoeksomgeving kan ook gerealiseerd worden:

- 1) door de (verdere) uitbouw van onderzoeksspeerpunten en zwaartepunten, ook binnen de bestaande/ over te dragen departementen van de hogescholen;
- 2) door studenten- en docentenmobiliteit, mits daartoe de nodige randvoorwaarden worden gecreëerd.

Deze verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek heeft en zal ook nog in de toekomst een positieve invloed hebben op de kwaliteit van de huidige academische hogeschoolopleidingen. Dit samen met een verdere versterking van de professionele bacheloropleidingen en met de verdere profilering van de academische opleidingen zal de kwaliteit van het gehele hoger onderwijs versterken.

De integratie van de academische hogeschoolopleidingen geldt voor alle academische hogeschoolopleidingen³, met uitzondering van de opleidingen van de Hogere Zeevaartschool. Voor de hogere kunstopleidingen worden in punt 5.3. twee alternatieve modellen voorgesteld.

De Hogere Zeevaartschool, die recent een eigen decretale positionering heeft gekregen en die het voorwerp is van een op stapel staand samenwerkingsakkoord met de Franse Gemeenschap, heeft voor de verschillende gemeenschappen het monopolie voor de academische opleidingen in het studiegebied Nautische wetenschappen. Deze instelling biedt een geschikte institutionele omgeving voor de verdere kwalitatieve ontwikkeling van deze specifieke opleidingen. Deze opleidingen hebben nood aan specifieke banden met de nautische sectoren. Het academiseringsproces heeft geleid tot eigen samenwerkingsvormen met universitaire onderzoeksgroepen. In dit geval levert de integratie weinig meerwaarde op.

De integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten noopt tot een verfijning van de missie van de hogescholen en de universiteiten. Na de integratieoperatie omvat de missie van de hogescholen:

- 1) hoger onderwijs, met name het professioneel hoger onderwijs;
- 2) projectmatig en praktijkgedreven onderzoek en innovatie;
- 3) maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening.

De ontwikkeling en de beoefening van de kunsten maken deel uit van de opdracht van de hogescholen die professionele opleidingen organiseren in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en podiumkunsten.

---

³ Dit geldt ook voor de opleidingen Architectuur en Productontwikkeling, die voor wat betreft het 'ontwerpen' verwant zijn met de kunstopleidingen, voor de masteropleiding Conservatie en Restauratie, voor de bachelor en masteropleiding in de Beeldende kunsten, afstudeerrichting: grafisch ontwerp en voor de bachelor en masteropleiding Productdesign, die momenteel ondergebracht zijn in het studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst.

De missie van de universiteiten omvat:

- 1) academisch hoger onderwijs;
- 2) wetenschappelijk onderzoek; met inbegrip van het onderzoek in de kunsten; en
- 3) maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening.

Afhankelijk van de toekomstige plaats van het academisch hoger onderwijs in het Vlaamse hogeronderwijslandschap wordt de missie van de hogescholen of universiteiten aangepast voor wat betreft de ontwikkeling en de beoefening van de kunsten.

Zonder afbreuk te doen aan de grondwettelijke vrijheid van onderwijs moet de operatie leiden tot één transparante hogeronderwijsstructuur. De uiteindelijke integratie van de academische opleidingen van de hogescholen – het oversteken – moet gelijktijdig gebeuren voor alle academische hogeschoolopleidingen. De universiteiten maken gebruik van hun vrijheid van organisatie om met respect voor het profiel van de opleidingen deze te plaatsen binnen hun structuur.

De werkgroep wenst ook aandacht voor de kwaliteit en de accreditatie van de academische hogeschoolopleidingen. Voor de beoordeling van de kwaliteit van deze opleidingen is er een aangepast kader dat rekening houdt met het feit dat de opleidingen zich bevinden in een proces van academisering. De werkgroep wenst dat lopende en komende visitaties van deze opleidingen doorgaan maar het valt te overwegen om het nemen van een accreditatiebeslissing uit te stellen tot twee jaar na de integratie en dit dan mede op basis van een aanvullende visitatie.

Voor, tijdens en na het integratieproces zal er de nodige aandacht moeten worden besteed aan het communicatieaspect. Het verhaal over de integratie en het behoud van de verschillende profielen binnen de universiteiten zal op een positieve manier moeten gebracht en gecommuniceerd worden, dit zowel naar de aspirant-studenten en ouders als naar de arbeidsmarkt.

5.3. Het academisch hoger kunstonderwijs

Binnen de wereld van het hoger onderwijs nemen de kunstopleidingen omwille van hun artistieke missie (ontwikkeling en beoefening van de kunsten) een specifieke plaats in, die op sommige vlakken niet vergelijkbaar is met de andere opleidingen. De artistieke excellentie vormt immers een belangrijk en uniek element in deze opleidingen. Daarom dient het einddoel van hun academisering met zorgvuldigheid vastgelegd te worden. De werkgroep vindt het dan ook belangrijk dat het academiseringsproces van de kunstopleidingen in zijn volheid verder ontwikkeld wordt; d.w.z. dat ook het hoger kunstonderwijs gestoeld is op wetenschappelijk onderzoek met inbegrip van het onderzoek in de kunsten. Daarom moeten ook voor deze opleidingen de kwalificaties ‘academisch gerichte bachelor’ en ‘master’ behouden blijven.

Binnen de werkgroep is er geen consensus over de toekomstige plaats van de academische opleidingen in het studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst en in het studiegebied Muziek en podiumkunsten. Theoretisch zijn drie modellen mogelijk:

- deze opleidingen worden ingericht door de hogescholen, waarbij ze ondergebracht worden in Schools of Arts;
- een integratie van deze opleidingen in de universiteiten;
- het behoud van de huidige situatie.

De twee eerste alternatieven worden hier verder bekeken:

De kunstopleidingen worden verder ingericht door de hogescholen binnen Schools of Arts

De meerderheid van de actoren binnen de werkgroep schaart zich achter deze piste. Uitgangspunt is dat gezien de specifieke positie van de kunstopleidingen in het geheel van

het hoger onderwijsgebeuren, er afgeweken moet worden van de veldbreedte oplossing die de integratie van de te academiseren opleidingen is.

1. Op grond van de eigenheid van hun missie worden de kunstopleidingen ondergebracht in Schools of Arts.
2. Aan deze Schools of Arts worden bijzondere bevoegdheden toegekend. Deze toegekende bevoegdheden liggen in het verlengde van hun specificiteit:
  - het personeelsbeleid, inclusief het benoemingsbeleid;
  - het onderwijsbeleid met onder andere het bepalen van het curriculum;
  - het onderzoeksbeleid;
  - het financieel beleid binnen de zelf verworven middelen en de middelen toegekend door de Vlaamse Gemeenschap voor wat de kosten van personeel en werking van de kunstopleidingen betreft;
  - de rechtstreekse toegang tot middelen voor wetenschappelijk en artistiek onderzoek, zoals voor Hercules en andere kanalen.

De Raad van Bestuur van de Hogeschool oefent verder, specifiek voor de kunstopleidingen volgende bevoegdheden uit:

- de onroerende investeringen en het ermee gepaard gaande onderhoud;
  - het verhalen bij voorafname op de hoger genoemde gelden van de Schools of Arts van de overhead voor centrale taken en ondersteuning, verzekeringen, infrastructuur en nutsvoorzieningen;
  - de residuaire bevoegdheid, of bij delegatie aan het Bestuurscollege;
  - de controle op de wettelijkheid en orthodoxie van de uitgaven van de Schools of Arts.
3. Beleidsmatig voor de hen toegekende bevoegdheden wordt de Schools of Arts geleid door een raad waarvan minimum 30% en maximum de helft van de leden worden aangeduid door de universiteit van de associatie waartoe de hogeschool behoort. Het percentage leden door de universiteit aangeduid wordt bepaald door de Raad van Bestuur van de hogeschool.

Te noteren is dat ook in deze piste de doctoraten verder zoals op heden onder de verantwoordelijkheid van de universiteit worden voorbereid en dat het wetenschappelijk onderzoek gebeurt samen met de universiteit.

De integratie van de kunstopleidingen in de universiteiten:

Deze piste, die door een minderheid van de actoren binnen de werkgroep wordt gedragen, impliceert dat, zoals bij de andere te integreren academische opleidingen, de eindverantwoordelijkheid voor deze opleidingen bij de universiteiten ligt. De instellingen moeten de vrijheid hebben om de organisatievorm te kiezen die zij ideaal vinden, waarbij een 'School of Arts' tot de mogelijkheden behoort. Dit is een bestuurlijke en organisatorische entiteit waarvoor op bepaalde domeinen andere bepalingen kunnen gelden dan voor reguliere faculteiten, bv. m.b.t. aanstellingsvoorwaarden, omschrijving van de academische profielkenmerken, inhoud van de masterproef en het doctoraat, toelatingsvoorwaarden ... en waarvoor geëigende financieringsformules noodzakelijk zijn.

Het fundamentele verschil tussen de beide opties ligt bij de eindverantwoordelijkheid voor de opleidingen. Bij de eerste piste reiken de hogescholen de diploma's uit, in piste twee zijn het de universiteiten die de diploma's uitreiken. Het is geen optie om verschillende modellen naast elkaar te laten bestaan binnen het Vlaamse hoger onderwijs. Dit brengt de beoogde transparantie van het landschap in gevaar.

5.4. Integratie en rationalisatie/optimalisatie

Integratie en rationalisatie kruisen elkaar. Een meerderheid binnen de werkgroep gaat er van

uit dat de integratie van de academische hogeschoolopleidingen een belangrijke stap is inzake rationalisatie/ optimalisatie van het opleidingsaanbod.

Het regeerakkoord van 13 juli 2009 vermeldt dat verdere rationalisatie en optimalisatie van het landschap van het hoger onderwijs zeer belangrijke en concrete elementen en aandachtspunten zijn van het beleid voor de komende legislatuur. In deze context kunnen de definitie en doelstellingen van optimalisatie en rationalisatie, zoals geformuleerd door de Commissie Soete⁴, onderschreven worden.

Het doel van optimalisatie en rationalisatie van het opleidingsaanbod is helder. Het gaat meer bepaald om de volgende doelstellingen: de kwaliteit van onderwijs en onderzoek verbeteren door onder meer de kritische massa in personeel en materiële infrastructuur van opleidingen te vergroten; ruimte creëren voor onderwijskundige innovatie en studiebegeleiding, en bijkomend voor de academische opleidingen door de onderzoeksbasis van opleidingen te versterken en zwaartepuntvorming te bevorderen om aldus in Vlaanderen te kunnen excelleren in Europa. Daarnaast denken we aan de verhoging van de maatschappelijke relevantie en macrodoelmatigheid van de opleidingen, onder meer door de opleidingen beter af te stemmen op de maatschappelijke behoefte en op de vraag van studenten, inclusief nieuwe doelgroepen, en door de transparantie in het opleidingsaanbod te vergroten. Ten slotte kunnen we de efficiëntie en doelmatigheid van hogere onderwijsinvesteringen verhogen door een zo optimaal mogelijke verhouding te creëren tussen input (aantal studenten, aantal opleidingen, inzet van middelen) en output (studiesucces, kwaliteit van opleidingen) om ruimte vrij te maken voor nieuwe, toekomstgerichte opleidingen en specialisaties.

Hierbij moet benadrukt worden dat rationalisatie niet mag leiden tot besparingen op het budget voor hoger onderwijs, wel tot het optimaler inzetten van de middelen.

Het hogeronderwijsveld en de Vlaamse Regering moeten inzake rationalisatie en optimalisatie samen hun verantwoordelijkheid nemen. Desgevallend vormen de principes en de werkwijze voorgesteld door de Commissie Soete een inspiratiebron.

---

⁴ ‘Optimalisatie en rationalisatie van het hoger onderwijslandschap en –aanbod’ Rapport van de Ministeriële Commissie aan de heer Frank Vandenbroucke, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, februari 2008.

6. Conclusies van de werkgroep

1. De werkgroep is unaniem van oordeel dat in de toekomstige hogeronderwijsstructuur de nodige aandacht moet besteed worden aan de versterking van de professionele bacheloropleidingen (zie punt 4.2.).
2. De werkgroep is het er ook unaniem over eens dat voorafgaand aan de realisatie van de toekomstige hogeronderwijsstructuur de noodzakelijke voorwaarden moeten uitgewerkt zijn:
  - het financieringsmechanisme is aangepast en er is voorzien in een adequate en toereikende financiering (met een tijdsplan voor de bijkomende middelen) (zie punt 4.4.)
  - het personeelsstatuut is geregeld conform de nieuwe situatie, met vrijwaring van de verworven rechten (zie punt 4.5.).
  - de bestuursstructuur is aangepast, zodat alle hogescholen en universiteiten de nodige autonomie hebben om de noodzakelijke herstructureringen op gelijke voet door te voeren (zie punt 4.6.)
3. De werkgroep is unaniem van mening dat in de toekomstige hogeronderwijsstructuur het behoud en de versterking van de verschillende profielen van de academische opleidingen moet gegarandeerd worden (zie punt 4.3.).
4. Een meerderheid van de actoren van de werkgroep kiest voor de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten als toekomstig model. Deze actoren pleiten er dan ook voor dat er zo spoedig mogelijk werk gemaakt wordt van een decreet dat het kader uittekent voor deze integratie en de noodzakelijke voorwaarden vastlegt en uitwerkt.
Een minderheid binnen de werkgroep wenst zich nog niet uit te spreken voor een bepaald model of is voorstander van een van de mogelijke andere modellen.
5. Binnen de werkgroep is er geen consensus over de toekomstige plaats van het academisch hoger kunstonderwijs in het Vlaamse hogeronderwijslandschap. Een meerderheid pleit voor de verdere inrichting van deze opleidingen door de hogescholen, maar binnen het concept van "Schools of Arts". Een minderheid van de actoren is voorstander om deze opleidingen, naar analogie met de andere academische opleidingen, te integreren in de universiteiten, al dan niet binnen een concept van "Schools of Arts".

Bijlage: samenstelling van de werkgroep

1. SERV

- Peter Leyman, voorzitter van de werkgroep (vanuit VOKA)
- Nele Muys (vanuit UNIZO)
- Ann Demeulemeester (vanuit ACW)
- Mil Kooyman (vanuit ABVV)
- Hakima El Meziane (vanuit VOKA)
- Maarten Dedeyne (vanuit ACLVB)

2. VLOR

- Johan Veeckman (als voorzitter van de VLOR-Raad Hoger Onderwijs, algemeen directeur Arteveldehogeschool Gent)
- Toon Martens (als afgevaardigde Hoger Onderwijs Algemene Raad VLOR, algemeen directeur Katholieke Hogeschool Leuven)

3. VVS-Vlaams Vereniging van Studenten

- Tom Demeyer (als ondervoorzitter VVS)
- Anton Schuurmans (vertegenwoordiger VVS)
- Annelies Balette (vertegenwoordiger VVS)

4. “Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad”

- André Oosterlinck (voorzitter associatie Leuven)
- Koen De Backere (K.U.Leuven)
- Frank Baert (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven)
- Maria De Smet (Hogeschool voor Wetenschap & Kunst)

- Luc Van den Bossche (voorzitter associatie Gent)
- Luc Moens (Universiteit Gent)
- Bert Hoogewijs (Hogeschool Gent)

- Alain Verschoren (Universiteit Antwerpen en voorzitter associatie Antwerpen)
- Bart Heijnen (Universiteit Antwerpen)
- Guy Aelterman (Artesis Hogeschool Antwerpen)

- Paul De Knop (VUB)
- Luc Van de Velde (Erasmushogeschool Brussel)

- Willy Claes (voorzitter associatie Limburg)
- Luc De Schepper (UHasselt)

5. Onderwijsvakbonden

- Rudy Van Renterghem (COC)
- Hugo Deckers (ACOD)
- Lucianus Van Rompaey (VSOA-Onderwijs)